

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/43/2020
Identifikačné číslo spisu: 7618200831
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7618200831.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa - povinného
JUDr. F., bývajúceho v L., zastúpeného JUDr. Jánom Jenčom, advokátom v Poprade, 1. mája 221/19
proti oprávnenému
R., bývajúcemu v L., zastúpenému opatrovníčkou Ing. X., bývajúcou v L., o zníženie výživného na
plnoleté dieťa, vedenej na Okresnom súde Spišská Nová Ves
pod sp. zn. 11Pc/3/2018, o dovolaní navrhovateľa - povinného proti rozsudku Krajského súdu v
Košiciach z 25. júna 2019, sp. zn. 7Co/1/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Spišská Nová Ves (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 10. septembra 2018, č. k. 11Pc/3/2018-119, I. s účinnosťou od 1. mája 2018 zmenil rozsudok Okresného súdu Rožňava z 2. mája 2014, č. k. 5P/218/2013-159 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach z 30. januára 2015, sp. zn. 8Co/57/2014 vo výroku o úprave výživného tak, že znížil výživné, ktoré je povinný platiť navrhovateľ - povinný na výživu oprávneného dospelého syna zo sumy 200,-eur mesačne na sumu 80,-eur mesačne, ktoré je povinný navrhovateľ - povinný platiť vždy do 15.-teho dňa toho ktorého mesiaca vopred, do rúk jeho opatrovníčky; II. v prevyšujúcej časti návrh navrhovateľa - povinného na zníženie výživného zamietol; III. rozhodol tiež o náhrade trov konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia s poukazom na § 62 ods. 1, § 75 ods. 1, § 78 ods. 1, 2, 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o rodine“), § 157 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „C. m. p.“), § 231, § 232 ods. 4 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“) konštatoval existenciu okolností, ktoré sú rozhodné a podstatné pre zníženie výživného zo strany povinného na dospelého syna, avšak nie v takom rozsahu, ako sa domáhal svojím návrhom povinný. Ako súd prvej inštancie uviedol, oprávnený bol v čase poslednej úpravy výživného dospelým so

zdravotným postihnutím, odkázaný na výživu zo strany svojich rodičov a bol mu priznaný invalidný dôchodok vo výške 335,60 eur k 1. januáru 2018. Matka - opatrovníčka oprávneného dospelého syna - je naďalej zamestnaná u toho istého zamestnávateľa s príjmom zo závislej činnosti a v čase, keď dospelý syn nie je v starostlivosti - na internáte strednej školy, mu zabezpečuje osobnú starostlivosť. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že na strane povinného, ktorý platí na oprávneného výživné vo výške 200,-eur mesačne, či už zrážkami z platu, nemocenskej dávky, resp. aj poštovým poukazom na výplatu, a ktorého zdravotný stav sa nezmenil, v čase poslednej úpravy bol sudcom na Okresnom súde Kežmarok, kde v roku 2011 poberal plat 2 412,-eur mesačne v čistom, v roku 2012 vo výške 2 700,-eur v čistom a v roku 2013 vo výške 2 330,-eur v čistom. Súd prvej inštancie však zdôraznil, že povinný od marca 2017 do 7. decembra 2017, kedy rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky bol odvolaný z funkcie sudcu, jednak poberal dávku - nemocenskú, ktorej výška bola premenlivá,

ale za mesiac november 2017 bola vo výške 958,-eur a jeho priemerný mesačný príjem za obdobie od 1. januára 2017 do 7. decembra 2017 od zamestnávateľa bol vo výške 840,34 eur. Príjem povinného za obdobie od decembra 2017 do 30. apríla 2018 bol príjem z nemocenskej dávky. Od 1. mája 2018 je povinný bez príjmu zo závislej činnosti a bez dávky, ktorá by mu bola poskytovaná, či už zo sociálneho poistenia, resp. sociálnej podpory alebo sociálnej pomoci. Zároveň sa však súd prvej inštancie nestotožnil s návrhom povinného na zníženie výživného na sumu minimálneho zákonného výživného z dôvodu, že povinnému bolo uložené disciplinárne opatrenie - odvolanie z funkcie sudcu a k strate funkcie sudcu došlo 7. decembra 2017, ktorému predchádzalo rozhodnutie disciplinárneho senátu z roku 2015, ktorým bola povinnému za iné závažné disciplinárne opatrenie uložená sankcia - disciplinárne opatrenie - zníženie funkčného platu o 50% na obdobie 6 mesiacov. Vzhľadom na tieto skutočnosti súd prvej inštancie v časti návrhu povinného nevyhovel. O trovách konania rozhodol podľa § 52, § 57 a § 58 C. m. p.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie oprávneného rozsudkom z 25. júna 2019, sp. zn. 7Co/1/2019 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku o znížení výživného pre oprávneného podľa § 388 C. s. p. zmenil tak, že návrh navrhovateľa - povinného v tejto časti zamietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia s poukazom na § 157 C. m. p., § 62 ods. 1, § 65 ods. 3, § 75 ods. 1, § 78 ods. 1 Zákona o rodine uviedol,

že súd prvej inštancie dostatočne zistil skutkový stav, posúdil ho podľa správnych ustanovení Zákona o rodine, ktoré však nesprávne aplikoval na zistený skutočný stav a dospel tak k nesprávnym právnym záverom. Odvolací súd uviedol, že rovnako ako súd prvej inštancie porovnal a posúdil pomery účastníkov v čase predchádzajúcej úpravy výživného s pomermi existujúcimi v čase rozhodovania súdu a dospel k odlišnému právnemu záveru, pokiaľ ide o zmenu pôvodného rozhodnutia o výživnom. Ako odvolací súd ďalej uviedol, návrh povinného na zníženie výživného nepovažoval za dôvodný, a to aj napriek zmene pomerov, ktorá spočívala v znížení príjmu navrhovateľa a následne k jeho úplnej strate. Odvolací súd mal za preukázané, že navrhovateľ sa o svoj príjem a stratu funkcie sudcu pripravil výlučne svojím zavineným konaním, nezodpovedným prístupom a dlhodobým zanedbávaním svojich pracovných povinností, čo vyplynulo z rozhodnutia odvolacieho disciplinárneho senátu

z 28. septembra 2017, sp. zn. 2Dso/3/2017, ktorým navrhovateľovi bolo uložené disciplinárne opatrenie - odvolanie z funkcie sudcu, a to za spáchanie závažných disciplinárnych previnení nezlučiteľných s funkciou sudcu. Vzhľadom na uvedené odvolací súd bol toho názoru, že takáto navrhovateľom zavinená situácia nemôže byť hodnotená v neprospech na výživu odkázaného dieťaťa - oprávneného v podobe zníženia vyživovacej povinnosti, pretože na zníženie,

resp. stratu príjmu povinného rodiča súd prihliada len v prípade jednoznačného preukázania takého dôležitého dôvodu, ktorý vznikol objektívne bez zavinenia povinného, pričom dlhodobé porušovanie pracovných povinností, resp. pracovnej disciplíny povinným rodičom

však za takúto objektívnu príčinu rozhodne nemožno považovať. Preto odvolací súd konštatoval zníženie výživného súdom prvej inštancie v rozpore s § 75 ods. 1 Zákona o rodine a záverom dodal, že súčasné pomery na strane navrhovateľa, o ktoré sa pričínil výlučne on sám svojím konaním, nemôžu byť na ťarchu plnenia si svojej zákonnej vyživovacej povinnosti

voči oprávnenému dieťaťu, ktoré je v dôsledku svojho mentálneho postihnutia trvalo odkázané na výživu, starostlivosť a pomoc zo strany svojich rodičov. Odvolací súd ešte zdôraznil povinnosť rodiča

počínať si tak, aby svojím konaním neohrozil plnenie vyživovacej povinnosti k svojmu dieťaťu, a preto dospel k záveru, že v danom prípade je potrebné vychádzať z tzv. potenciality príjmov na strane navrhovateľa, tzn. z príjmu, ktorý by bol dosahoval za predpokladu, že by aj naďalej vykonával funkciu sudcu a neprihliadol preto na zmenu pomerov, ku ktorej došlo na navrhovateľovej strane. O trovách odvolacieho konania nerozhodol s poukazom na § 396 ods. 1 C. s. p. v spojení s § 57 C. m. p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal navrhovateľ - povinný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s tým, že súdy mu nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C. s. p.) a zároveň napadnutý rozsudok odvolacieho súdu závisel od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa súdy nižších inštancií odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.), a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.). Poukázal na to, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku, či má princíp potenciality príjmov osoby povinnej platiť výživné prednosť pred princípom fakticity aj vtedy, keď táto osoba z dôvodu spáchania nebanlivostného konania nemá žiaden príjem alebo príjem nižší. Namietal nezákonnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ak na základe princípu potenciality je povinná osoba nútená do konca svojho produktívneho veku kvôli svojej vyživovacej povinnosti zotrvať v práci, ktorá ho už nenapĺňa alebo je v rozpore s jeho mravnými či duchovnými hodnotami, ktorá je síce lepšie platovo hodnotená, ale ktorá mu je odporná. Dovolateľ bol toho názoru, že odvolací súd sa pri riešení právnej otázky posúdenia výšky jeho vyživovacej povinnosti odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a poukázal na rozhodnutia publikované pod R 27/1970, R 2/1967, R 101/1967, R 21/1978 a na rozsudok z 20. februára 2019, sp. zn. 3Cdo/236/2018. V ďalšom dovolateľ namietal nesprávne zistený skutkový stav odvolacím súdom, odôvodnenie, nepreskúmateľnosť, zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu a nenariadenie pojednávania pred odvolacím súdom. Podľa názoru dovolateľa, odvolací súd nevzal do úvahy výdavky navrhovateľa a zároveň ustanovenie § 75 ods. 1 druhá veta Zákona o rodine nesprávnym spôsobom aplikoval na vec, resp. odlišným od súdu prvej inštancie, pričom dovolateľ nebol vyzvaný podľa § 382 C. s. p. na vyjadrenie sa k použitiu tohto ustanovenia spôsobom odlišným od aplikácie súdom prvej inštancie. V ďalšom dovolateľ podrobne rozobral skutkový stav veci a vyslovil polemiku o skutkových a právnych záveroch súdu prvej inštancie, ako aj odvolacieho súdu. Z týchto dôvodov navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Oprávnený prostredníctvom svojej opatrovníčky vo svojom vyjadrení k dovolaniu považoval tvrdenia navrhovateľa za tendenčné a uviedol, že dovolateľ sa vlastným zavinením v dôsledku svojej činnosti, resp. nečinnosti ocitol v situácii, že stratil pravidelný príjem z funkcie, z ktorého bol schopný riadne uhrádzať výživné. Zdôraznil, že navrhovateľ je v súčasnosti zamestnaný ako odborný asistent v advokátskej kancelárii a dokonca ženatý, takže svoje náklady na chod domácnosti neznáša výlučne sám. Oprávnený preto navrhol dovolanie navrhovateľa zamietnuť ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. V zmysle § 2 ods. 1 C. m. p. sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže C. m. p. neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení C. s. p. pre konanie o dovolaní otca.

7. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p.

8. Podľa § 420 C. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonala za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C. s. p.).

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 C. s. p.). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 C. s. p.). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C. s. p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 C. s. p. alebo § 421 C. s. p. v spojení s § 431 ods. 1 C. s. p. a § 432 ods. 1 C. s. p.). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13. Navrhovateľ, vyvodzujúc z ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p., namietal nesprávne zistený skutkový stav odvolacím súdom, odôvodnenie, nepreskúmateľnosť, zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, nenariadenie pojednávania pred odvolacím súdom, aplikáciu ustanovenia § 75 ods. 1 druhá veta Zákona o rodine nesprávnym spôsobom na vec, ako aj že dovolateľ nebol vyzvaný odvolacím súdom na vyjadrenie sa k použitiu tohto ustanovenia spôsobom odlišným od aplikácie súdom prvej inštancie, t. j. namietal nedodržanie postupu podľa § 382 C. s. p.

14. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

15. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p. môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013 či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

16. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 C. s. p. nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

17. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie vecí prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

18. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. V odôvodnení svojich rozhodnutí súdy oboch nižších inštancií popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Odôvodnenie odvolacieho súdu sa vypořádava so všetkými podstatnými rozhodujúcimi skutočnosťami. Jeho myšlienkový postup je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že rovnako ako súd prvej inštancie porovnal a posúdil pomery účastníkov v čase predchádzajúcej úpravy výživného s pomermi existujúcimi v čase rozhodovania súdu a dospel k odlišnému právnemu záveru, pokiaľ ide o zmenu pôvodného rozhodnutia o výživnom než súd prvej inštancie, z dôvodu, že dovolateľ sa o svoj príjem a stratu funkcie sudcu pripravil výlučne zavineným konaním spočívajúcim v spáchaní závažných disciplinárnych previnení nezlučiteľných s funkciou sudcu, ako to vyplynulo z rozhodnutia odvolacieho disciplinárneho senátu. Preto bol odvolací súd toho názoru, že táto dovolateľom zavinená situácia nemôže byť hodnotená v neprospech na výživu odkázaného dieťaťa - oprávneného v podobe zníženia vyživovacej povinnosti. Odvolací súd v tejto súvislosti zdôraznil, že na zníženie, resp. stratu príjmu povinného rodiča by prihliadol len v prípade jednoznačného preukázania takého dôležitého dôvodu, ktorý vznikol objektívne bez zavinenia povinného, pričom dlhodobé porušovanie pracovných povinností, resp. pracovnej disciplíny povinným rodičom však za takúto objektívnu príčinu odvolací súd nepovažoval. V neposlednom rade z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd vychádzal z tzv. potenciality príjmov na strane navrhovateľa, tzn. z príjmu, ktorý by bol dosahoval za predpokladu, že by aj naďalej vykonával funkciu sudcu, ktorej stratou vlastným pričinením ohrozil plnenie svojej vyživovacej povinnosti, a neprihliadol preto na zmenu pomerov, ku ktorej došlo na jeho strane. Na základe uvedeného možno konštatovať, že súdy pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov neopomenuli vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností, či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo, z uvedeného je zjavné, ako a z akých dôvodov odvolací súd rozhodol a podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) všetky náležitosti v zmysle §

393 C. s. p. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p. nemožno považovať to, že navrhovateľ sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jeho predstáv. Samotná skutočnosť, že dovolateľ so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p., pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

19. Dovolací súd poznamenáva, že ustanovenie § 382 C. s. p. sa vzťahuje na prípady, keď sa odvolací súd domnieva, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce. V danom prípade však ustanovenie § 75 ods. 1 Zákona o rodine aplikovali na vec oba súdy, tak súd prvej inštancie a rovnako aj odvolací súd, preto povinnosť odvolaciemu súdu vyzvať strany na vyjadrenie k možnému použitiu tohto ustanovenia nevyplývala.

20. Dovolací súd v tejto súvislosti považuje za potrebné dodať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - porov. ustanovenie § 442 C. s. p., v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p., avšak dovolací súd takúto vadu v posudzovanom spore nezistil.

21. Dovolací súd zdôrazňuje, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v dovolacom konaní (II. ÚS 78/05).

22. Realizácia procesného oprávnenia strany sporu (účastníka konania) byť prítomnou na pojednávaní neprichádza do úvahy vtedy, keď súd v súlade so zákonom koná a rozhoduje bez nariadenia pojednávania.

23. Podľa § 385 ods. 1 C. s. p. na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

24. V danom prípade: a/ odvolací súd nepovažoval za potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie na zistenie skutočného stavu veci, b/ nariadenie odvolacieho pojednávania nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem. Vzhľadom na to nebolo povinnosťou odvolacieho súdu nariadiť na prejednanie odvolania pojednávanie. Procesné strany boli pritom riadne upovedomené o čase a mieste verejného vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu spôsobom, ktorý zodpovedá zákonu (§ 385 ods. 1 a contrario v spojení s § 219 ods. 3 C. s. p.). Dovolací súd zdôrazňuje, že vo vzťahu k navrhovateľovi nedošlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, nakoľko odvolací súd mal z vykonaného dokazovania pred súdom prvej inštancie skutkový stav náležite zistený. Neopodstatnená je preto námietka, že namietaným postupom odvolacieho súdu došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p.

25. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že navrhovateľ neopodstatnene namieta, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom mu znemožnil uskutočňovať jeho patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C. s. p.). Prípustnosť jeho dovolania z tohto ustanovenia preto nevyplýva.

26. Navrhovateľ prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., t. j. že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a zároveň z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., t. j. že právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

27. Pre obidve procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ C. s. p. pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“, a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

28. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“.

29. V zmysle záverov najvyššieho súdu vyjadrených v rozhodnutí publikovanom ako judikát R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletinu Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

30. Pojem „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ sa ale nenapĺňa rozhodnutiami Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), krajských súdov Slovenskej republiky, Najvyššieho súdu Českej republiky, ani Európskeho súdu pre ľudské práva (3Cdo/6/2017, 3Cdo/165/2018, 6Cdo/79/2017, 8Cdo/102/2017). Dovolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. nie je ani Ústavný súd Českej republiky (3Cdo/38/2019). V dovolaniach, prípustnosť ktorých je vyvodzovaná z tohto ustanovenia, nemožno preto (úspešne) poukazovať na rozhodnutia uvedených súdov. Pokiaľ je riešenie určitej právnej otázky odvolacím súdom prípadne odlišné od riešenia danej otázky týmito súdmi, nemôže ísť o „odklon“ relevantný v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. (3Cdo/204/2018).

31. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. predpokladá, že právnú otázku, kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej, dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Právna úprava účinná od 1. júla 2016 dáva dovolaciemu súdu právomoc rozhodnúť o tom, či ide o otázku zásadného právneho významu, ktorá nebola dosiaľ riešená. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnú otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 C. s. p., má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 C. s. p.) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

32. Ešte pred posúdením samotného „právneho odklonu“ (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.) a „vyriešenia právnej otázky“ (§ 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.) treba uviesť, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritórnemu prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 C. s. p.); skutková okolnosť (t. j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421 ods. 1 C. s. p. je irelevantná.

33. Jednou z obligatórnych náležitostí dovolania je, že v ňom musí byť uvedené, v čom dovolateľ vidí splnenie predpokladov prípustnosti dovolania; táto náležitosť je odlišná od dovolacieho dôvodu. Účel tejto požiadavky spočíva pritom v tom, aby sa dovolateľ ešte pred podaním dovolania zoznámil s relevantnou judikatúrou dovolacieho súdu, a aby po zoznámení sa s ňou zvážil, či také dovolanie má šancu na úspech.

34. Podľa názoru navrhovateľa je jeho dovolanie prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ a § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. a z obsahu dovolania je zrejmé, že navrhovateľ zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom (advokátom) uviedol všeobecnú charakteristiku nesprávností, ku ktorým podľa jeho názoru došlo v konaní pred odvolacím súdom s tým, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku, „či má princíp potenciality príjmov osoby povinnej platiť výživné prednosť pred princípom fakticity aj vtedy, keď táto osoba z dôvodu spáchania nedbanlivostného konania nemá žiaden príjem, alebo príjem nižší“. Ďalej dovolateľ namietal nezákonnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, „ak na základe princípu potenciality je povinná osoba nútená do konca svojho produktívneho veku kvôli svojej vyživovacej povinnosti zotrvať v práci, ktorá ho už nenapĺňa alebo je v rozpore s jeho mravnými či duchovnými hodnotami, ktorá je síce lepšie platovo hodnotená, ale ktorá mu je odporná“. Dovolateľ odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu dôvodil poukazom na rozhodnutia publikované pod R 27/1970, R 2/1967, R 101/1967, R 21/1978 a na rozsudok z 20. februára 2019, sp. zn. 3Cdo/236/2018.

35. V rozhodnutí publikovanom pod R 2/1967 dovolací súd ustálil, že „návrh rodiča na zrušenie výživného na maloleté dieťa zahrňuje v sebe i návrh na zníženie výživného; je preto súd

povinný v konaní, v ktorom sa skúma dôvodnosť návrhu na zrušenie výživného, zaoberať sa aj tým, či nedošlo k zmene pomerov, odôvodňujúcich prípadné zníženie výživného“.

36. V rozhodnutí publikovanom pod R 101/1967 dovolací súd ustálil, že „pri hodnotení schopností a možností rodičov prispievať na výživu detí, pokiaľ došlo k zmene zamestnania niektorého z rodičov, znamenajúcej pokles jeho zárobku, je treba zistiť i dôvody takejto zmeny. Rovnako je treba náležite zistiť i okruh osôb, ku ktorým majú rodičia zákonnú vyživovaciu povinnosť. Pokiaľ ide o manžela rodiča, je treba zistiť, či prestal pracovať z vážnych dôvodov a či je teda osobou, o výživu ktorej sa musí rodič detí starať.“

37. V rozhodnutí publikovanom pod R 27/1970 dovolací súd ustálil, že „pri posudzovaní schopností a možností rodiča podľa ustanovenia § 96 ods. 1 zák. o rod. (teraz § 75 ods. 1 Zákona o rodine) nie sú rozhodujúce jeho skutočné zárobkové (prípadne aj majetkové) pomery, ale jeho reálne zárobkové (prípadne aj majetkové) možnosti, dané okrem iného jeho fyzickým stavom, nadaním, množstvom získaných vedomostí, pracovných skúseností a pod. Ak súd zistí, že rodič zmenil doterajšie zamestnanie za menej výhodné, starostlivo skúma, či sa tak stalo z dôležitého dôvodu (napr. zo zdravotných dôvodov, z dôvodu odchodu rodiča z funkcie, na ktorej výkon nemá kvalifikáciu, z dôvodu organizačných zmien, z dôvodu zmeny bydliska); ak tomu tak nie je, vychádza z príjmu rodiča pred zmenou zamestnania“.

38. V rozhodnutí publikovanom pod R 21/1978 dovolací súd ustálil, že „sama skutočnosť, že rozvedená manželka (rozvedený manžel) poberá invalidný dôchodok, nestačí pre záver o tom, že rozvedená manželka je schopná sa sama živiť (§ 92 ods. 1 ZR, teraz § 72 ods. 1 Zákona o rodine), pokiaľ z tohto dôchodku nie je schopná uhradiť popri nevyhnutných nákladoch na stravovanie aj ďalšie nevyhnutné životné potreby.“

39. V rozhodnutí z 20. februára 2019, sp. zn. 3Cdo/236/2018 najvyšší súd ustálil, že „skutočnosť, že sa otec maloletého dieťaťa povinný platiť na výživné dopustil úmyselného protiprávneho konania majúce znaky trestnej činnosti, za ktoré bol vzatý do väzby a následne mu bol súdom uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, pri výkone ktorého došlo k poklesu alebo až strate jeho príjmov, nemôže byť na úkor maloletého dieťaťa.

Táto skutočnosť nie je dôvodom, pre ktorý by sa nemal uplatniť princíp potenciality príjmov, v zmysle ktorého súd neprihliada len na skutočné príjmy osoby povinnej platiť výživné, ktoré dosahuje v čase vyhlásenia rozsudku, ale vychádza z jej potenciálnych príjmov, to znamená príjmov, ktoré mohla mať vzhľadom na svoj vek, zdravotný stav, schopnosti, stupeň dosiahnutého vzdelania a jeho zamerania, jazykové znalosti, dopyt na trhu práce.“

40. Podľa názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd riešením „dovolacej“ otázky nastolenej navrhovateľom (bod 33. tohto uznesenia) neodklonil od podstaty všeobecných právnych záverov dovolacieho súdu uvedených v rozhodnutiach, podstatná časť ktorých bola citovaná v predchádzajúcich bodoch tohto uznesenia. Odvolací súd svoje rozhodnutie založil na skutkovom zistení, že dovolateľ sa o svoj príjem a stratu funkcie sudcu pripravil výlučne svojím zavineným konaním spočívajúcim v spáchaní závažných disciplinárnych previnení nezlučiteľných s funkciou sudcu. Vzhľadom na uvedené preto odvolací súd v súlade s vyššie uvedenými právnymi závermi dovolacieho súdu správne právne vyhodnotil,

že táto dovolateľom zavinená situácia nemôže byť hodnotená v neprospech na výživu odkázaného dieťaťa - oprávneného v podobe zníženia vyživovacej povinnosti a na zníženie, resp. stratu príjmu povinného rodiča by prihliadol len v prípade jednoznačného preukázania takého dôležitého dôvodu, ktorý vznikol objektívne bez zavinenia povinného, pričom dlhodobé porušovanie pracovných povinností, resp. pracovnej disciplíny povinným rodičom však

za takúto objektívnu príčinu odvolací súd nepovažoval. Zároveň správne a v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu odvolací súd vychádzal z tzv. potenciality príjmov na strane navrhovateľa, tzn. z príjmu, ktorý by bol dosahoval za predpokladu, že by aj naďalej vykonával funkciu sudcu, ktorej stratou vlastným pričinením ohrozil plnenie svojej vyživovacej povinnosti, a

neprihliadol preto na zmenu pomerov, ku ktorej došlo na jeho strane. Navyše, rozhodnutie publikované pod R 21/1978, na odklon od ktorého navrhovateľ vo svojom dovolaní poukázal, ani nie je vo vzťahu k ním nastolenému právnemu posúdeniu prilihavé pre odlišnosť nielen skutkových okolností, ale predovšetkým právnych otázok v ňom riešených, keďže jeho predmetom bola vyživovacia povinnosť spočívajúca v príspevku na výživu rozvedeného manžela (§ 72 ods. 1 Zákona o rodine) a nie vyživovacia povinnosť rodiča k dieťaťu

(§ 62 ods. 1 Zákona o rodine). Obsah spisu neopodstatňuje záver, že výsledok riešenia právnych otázok odvolacím súdom sa dostal do kolízie s právnymi závermi zodpovedajúcimi ustálenej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. Dovolací súd zároveň zdôrazňuje, že právnú otázku nastolenú dovolateľom, možno pokladať za vyriešenú ním poukázanými a vyššie citovanými rozhodnutiami publikovanými pod R 2/1967, R 101/1967, R 27/1970 a rozsudkom

z 20. februára 2019, sp. zn. 3Cdo/236/2018. Preto dovolací súd uzatvára, že odvolací súd sa svojím právnym záverom na podklade zisteného skutkového stavu spočívajúceho v navrhovateľom zavinennej strate príjmu vyplývajúceho z funkcie sudcu neodklonil od záverov vyjadrených najvyšším súdom v navrhovateľom označených rozhodnutiach a dovolací súd ani nezistil žiadny dôležitý dôvod, pre ktorý by sa mal odchýliť od takto publikovaných záverov.

41. Predpoklad prípustnosti v tejto časti dovolania navrhovateľa spočíval v tom, že odvolací súd pri riešení právnej otázky zvolil „odklon“ od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, resp. mala byť posúdená doteraz neriešená právna otázka, čiže bola vymedzená iba vo vzťahu už existujúcej, prípadne k neexistujúcej judikatúre dovolacieho súdu, resp. k nesprávnemu riešeniu právnej otázky odvolacím súdom. Tento predpoklad

však v žiadnom prípade neobstál a týchto dôvodov dovolací súd dospel k záveru,

že navrhovateľ v tejto časti dovolania nedôvodne tvrdí, že jeho dovolanie je prípustné podľa

§ 421 ods. 1 písm. a/ a § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. Pre úplnosť treba ešte uviesť, že uplatnenie dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení podľa § 421 ods. 1

písm. a/ C. s. p. a súčasne podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. sa vzájomne vylučuje, pretože ak ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu už bola daná právna otázka vyriešená, v zásade nemožno hovoriť o potrebe jej (opätovného) riešenia.

42. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie navrhovateľa v časti, v ktorej namietal vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C. s. p. a v časti, v ktorej namietal nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ a § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., odmietol podľa § 447 písm. c/ C. s. p. ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

43. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd rozhodol podľa § 52 C. m. p. a § 451 ods. 3 C. s. p.

44. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.